Engelsk i grundskolen

- mål og resultater

2003

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Engelsk i grundskolen

© 2003 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bestilles hos:
Danmark.dk's
netboghandel
Telefon 1881
www.danmark.dk/
netboghandel

Kr. 25,- inkl moms

ISBN 87-7958-114-5

Indhold

Forord 3

1 Indledning 5

1.1 Baggrund og formål 5

1.2 Den danske og den internationale undersøgelse 6

2 Undersøgelsens resultater 9

2.1 Forklaringsfaktorer 9

2.2 Test, trinmål og resultater 12

2.2.1 Lytte- og forstå færdigheder 14

2.2.2 Sproglig kompetence 15

2.2.3 Læseforståelse 16

2.2.4 Sproglig kompetence – integrerede færdigheder 16

2.3 Spredning i elevgruppen 18

2.4 Elevernes vurderinger 19

3 Metode 23

3.1 Målgruppe, stikprøve og dataindsamling 23

3.2 Usikkerhed, skævhed og validitet 23

Forord

Denne rapport fremlægger resultatet af 91 danske grundskolers deltagelse i en international undersøgelse af 9. klasseelevers engelskkundskaber. Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har varetaget den danske del og dermed for første gang haft ansvaret for en sådan undersøgelse. Denne er gennemført parallelt med evalueringen af faget engelsk i grundskolen som er en del af EVA's handlingsplan 2002.

Formålet med inden for et grundskolefag at gennemføre både en evaluering af undervisningen og deltage i en undersøgelse af elevernes kundskaber i faget har været at belyse både proces- og resultatsiden. Undersøgelsen har ligesom evalueringen en fremadrettet karakter idet den peger på forklaringsfaktorer som kan igangsætte en udvikling af faget.

Undersøgelsen vil derfor sammen med evalueringen kunne bidrage til udviklingen af kvaliteten i grundskolens engelskundervisning.

Christian Thune
Direktør

1 Indledning

Denne udgivelse redegør for de danske resultater af en international undersøgelse af elevers engelskkunskaber ved afslutningen af den obligatoriske undervisning.

1.1 Baggrund og formål

Undersøgelsen er et Sokrates-projekt som foregår i regi af European Network of Policy Makers for the Evaluation of Education Systems. Udover Danmark deltager Spanien, Frankrig, Holland, Tyskland, Finland, Sverige og Norge. Formålet med undersøgelsen er at sammenligne elevernes engelskkundskaber på en række felter der ligger inden for de fire CKF-områder. Prøven er skriftlig og tester således ikke elevernes mundtlige kommunikationsfærdigheder, men den tester evnen til at læse, lytte og forstå, den grundlæggende sprogrigtighed og evnen til at fuldende en dialog.

Fire af landene, Sverige, Holland, Frankrig og Spanien, gennemførte undersøgelsen første gang i 1997. For de lande er det også et formål at registrere udviklingen af engelskfærdigheder siden den sidste undersøgelse. Det har derfor været nødvendigt at bruge den samme test som blev brugt dengang. Testen indeholder elementer af henholdsvis en fransk og en svensk engelsktest og er således baseret på koncepter der var gældende i Frankrig og Sverige på det tidspunkt.

Det europæiske netværk har stået for opsamlingen af de enkelte landes resultater og sammenskrivningen af den internationale rapport. Denne rapport udkommer ultimo 2003 og kan læses på www.eva.dk under "Evaluering af engelsk i grundskolen"

Den danske del af undersøgelsen er gennemført i oktober-november 2002 blandt 1.486 elever i 9. klasse fordelt på 91 tilfældigt udvalgte grundskoler. Konsulentfirmaet Gallup har varetaget dataindsamlingen og afrapporteringen i forhold til undersøgelsens fire dele: en elevtest, elevernes selvvurdering og et spørgeskema til henholdsvis elever og lærere. De deltagende skoler fik i januar 2003 en tilbagemelding på deres testresultat som de ifølge Lov om gennemsigtighed og åbenhed er forpligtet til at offentliggøre på deres hjemmeside pr. 1. juli 2003.

På baggrund af undersøgelsen har Gallup skrevet en rapport der beskriver og analyserer test- og selvvurderingsresultaterne samt udvalgte oplysninger fra elev- og lærerspørgeskemaerne. Denne udgivelse præsenterer hovedresultaterne fra Gallups rapport og nogle sammenhænge mellem testresultater og baggrundsvariable som ikke er medtaget dér. I rapporten fra Gallup er de anvendte statistiske metoder og analyser gennemgået grundigt, og den indeholder en række nuancer og uddybninger.

Rapporten fra Gallup findes på www.eva.dk sammen med bilag der indeholder en oversigt over de deltagende skoler, krydstabuleringer mellem testresultater og udvalgte variable og svarfrekvenserne for hvert enkelt spørgsmål.

Den projektgruppe i EVA der har haft det praktiske og metodiske ansvar for evalueringen af faget engelsk i grundskolen har også haft ansvaret for den danske del af den internationale undersøgelse. Projektgruppen bestod af evalueringskonsulenterne Karen Leth Nielsen (projektkoordinator) og Katja Munch Thorsen og evalueringsmedarbejder Karen Busk Nielsen. Desuden har lektor Poul Otto Mortensen bidraget med engelskfaglig ekspertice.

1.2 Den danske og den internationale undersøgelse

Kodning af data fra undersøgelsen blev drøftet i det internationale netværk. I den forbindelse blev der fremsat et forslag om at indføre en ekstra kode i forhold til kodebogen fra 1997. Den nye kode anerkender svar der er lige så rigtige som de svar der er opstillet i den oprindelige kodebog, men som ikke er identiske med disse. Alle de otte lande mener at sådanne svar bør anerkendes som rigtige. Det blev imidlertid besluttet at fastholde den oprindelige kodebog i den internationale afrapportering af hensyn til de fire lande som har gennemført testen første gang i 1997, men at hvert land i deres nationale afrapportering kan vælge at bruge den af kodebøgerne de foretrækker.

I den danske afrapportering har EVA valgt at kode data efter den nye kodebog. De danske elever har eksempelvis i testens opgave 6 udvist en selvstændighed i deres formuleringer som ifølge den oprindelige kodebog ville blive registreret som fejl, men som ifølge den nye kodebog bliver anerkendt som rigtige svar. Det forklarer den afvigelse der er mellem testresultaterne i denne rapport og den internationale rapport. Dette valg skal ses i sammenhæng med det formelle grundlag for engelskundervisningen i Danmark hvor der lægges stor vægt på elevernes evne til at "anvende sprogets opbygning og virkemidler til at gøre kommunikationen hensigtsmæssig", jf. CKF.

Det skal desuden nævnes at EVA under drøftelserne i det internationale netværk har kunnet konstatere at der er forskel på hvordan udvælgelse af de deltagende skoler, gennemførelse af testen

og behandling af data er foregået i de otte lande. I flere af de øvrige lande har det været frivilligt for skolerne at deltage, mens det som nævnt kun er tilfældet for de frie grundskoler og efterskolerne i Danmark. For disse to skoletyper er der som beskrevet i afsnittet om udtagning af stikprøve trods frivilligheden opnået en rimelig repræsentativitet. De elever der har deltaget i den internationale undersøgelse har ikke haft det samme antal engelsklektioner i deres skoleforløb forud for undersøgelsen. Desuden vægtes fagets indholdselementer forskelligt i de otte deltagende lande. Forskellene beskrives indgående i den internationale rapport, hvor de otte landes resultater kan læses. Landenes resultater er således ikke umiddelbart sammenlignelige.

EVA er opmærksom på at det er et vilkår ved at deltage i internationale undersøgelser at der træffes fælles beslutninger som ikke alle er lige tilfredsstillende for de enkelte lande. Deltagelse giver imidlertid også mulighed for at påvirke undersøgelsens design og gennemførelse. Denne mulighed har dog i dette tilfælde været begrænset fordi undersøgelsen er en gentagelse af en tidligere undersøgelse.

EVA har på trods af disse forbehold valgt at deltage i denne undersøgelse af flere grunde. Engelskundervisningens indhold og metoder i grundskolen er grundigt undersøgt i evalueringen af engelsk i grundskolen og i den forbindelse forekom det relevant også at undersøge resultatet af undervisningen. Desuden har undersøgelsen givet grundskolen mulighed for at få en pejling af det danske niveau i forhold til de øvrige nordiske lande og en række lande i EU. Og sidst men ikke mindst har EVA fået erfaringer med testning på grundskoleområdet og med deltagelse i internationale undersøgelser med et fremadrettet sigte. Undersøgelsen fokuserer ikke blot på at teste elevernes færdigheder, men giver også mulighed for at fokusere på forklaringsfaktorer.

2 Undersøgelsens resultater

2.1 Forklaringsfaktorer

De samlede testresultater for alle elever fremgår af tabel 1. Ingen af eleverne har svaret rigtigt i alle testens opgaver. Fire elever har scoret 95 % hvilket er det højeste. I den anden ende har tre elever ingen rigtige svar, mens to elever har 4% rigtige.

De klart stærkeste forklaringsfaktorer i forhold til at kunne forudsige den enkelte elevs testscore er:

- den seneste terminskarakter i engelsk.
- Elevernes vurdering af egne engelskkundskaber. jf. figur 4.

Tilsammen kan disse to variable alene forklare ca. 48 % af variationen i det samlede testresultat. Sammenhængen er at jo højere karakter og jo større tiltro til egne engelskkundskaber des bedre testresultat.

Ud over disse to altdominerende forklaringsfaktorer viser Gallups analyse af data at flere andre baggrundsvariable har betydning for elevernes testresultat. Forklaringsfaktorerne er nævnt i rækkefølge og begynder med den der har størst forklaringskraft og slutter med den der har mindst. De forklaringsfaktorer som nævnes nedenfor er alle signifikante[1], men deres selvstændige forklaringskraft er meget beskeden. Det gælder særligt de fire sidstnævnte forklaringsfaktorer.

- Det har betydning hvilket sprog der tales mest i elevernes hjem.

Elever fra hjem hvor der tales andre sprog end dansk eller engelsk/amerikansk, klarer sig i gennemsnit betydeligt dårligere end andre. Denne gruppe er imidlertid meget uhomogen idet spredningen i testresultaterne for de enkelte elever er meget stor. En uforholdsmæssig stor gruppe klarer sig væsentligt under gennemsnittet, mens en anden mindre gruppe ligger i den øverste

[1] *Det betyder at forklaringsfaktorerne er repræsentative for elever i 9. klasse, og altså ikke alene gælder for de elever der er testet.*

tredje-/fjerdedel. Der er således tendenser i retning af et uddannelsesmæssigt A og B hold for denne "fremmedsprogede" gruppe.

- Elevernes bedømmelse af testens sværhedsgrad er et pejlemærke for deres testscore. Jo sværere de bedømmer testen, jo lavere testscore.
- Elever fra skoler med over 500 elever opnår i gennemsnit højere testscore end gennemsnittet.
- Pigerne opnår i gennemsnit højere testscore end drengene. Pigernes gennemsnit er 63 % mod drengenes 59 %.
- Elever fra frie grundskoler opnår gennemsnitligt højere testscore end gennemsnittet.
- Stort timeforbrug på lektier i engelsk indikerer lavere testscore.
- Elever hvis engelsklærer har studieophold i udlandet bag sig, opnår i gennemsnit højere testscore end gennemsnittet.

  Her skal der dog tages forbehold for stikprøveusikkerhed idet stikprøven ikke er repræsentativ for engelsklærergruppen. Undersøgelsen kan derfor kun sige noget om de 89 lærere der har besvaret spørgeskemaet, og ikke noget om engelsklærerne generelt.
- Jo højere faderens uddannelsesniveau er, jo højere testscore.

Figur 1

Sammenhænge mellem baggrundsvariable og testscore

Ud over de nævnte forklaringsfaktorer har Gallup gennemført statistisk analyse på yderligere en række baggrundsvariable som man kunne antage har betydning. I figur 1 er den fulde analysemodel vist. Analysen viser imidlertid ikke en sammenhæng mellem elevernes testresultat og disse baggrundsvariable. De baggrundsvariable der "overlever" den statistiske analyse er understreget i modellen.

De fleste baggrundsvariable der i analysen viser sig at være forklaringsfaktorer, er knyttet til eleverne og til demografi. Analysen viser at baggrundsvariable knyttet til lærerne har ringe eller ingen forklaringskraft, men en årsag til dette kan også være at stikprøveudvælgelsen på lærerdelen har været meget lille. Stikprøven giver derfor ikke grundlag for at sige om disse variable har en betydning eller ej.

EVA har som supplement til analysen fra Gallup undersøgt den eventuelle sammenhæng mellem en række andre baggrundsvariable og elevernes testresultat. Her ses der en sammenhæng mellem elevernes testresultat og deres kontakt med det engelske sprog, den betydning de tillægger sproget og deres læsefærdigheder. Den supplerende analyse viser følgende signifikante sammenhænge:

- Jo oftere eleverne er i kontakt med det engelske sprog via TV/video, jo bedre testresultat.
- De elever der er i kontakt med det engelske sprog via CD/kassettebånd, biograf, blade, bøger eller Internet meget ofte, ofte eller nogle gange opnår højere testresultat end de elever der aldrig er det.
- Jo vigtigere eleverne mener det er at kunne engelsk, jo bedre er deres testresultat.
- De elever der vurderer at der er meget vigtige eller vigtige fordele ved at kunne engelsk, at de får brug for det når de skal læse videre, og at de kan få adgang til nyheder inden for videnskab og teknologi, opnår højere testresultat end de elever der vurderer, at det er ikke så vigtigt eller slet ikke vigtigt.
- De elever der vurderer at nedenstående udsagn passer helt eller passer ofte, opnår højere testresultat, end de elever der vurderer at de passer delvis eller ikke passer: "Jeg læser danske tekster hurtigt og flydende", "Jeg forstår alle ord når jeg læser dansk", "Jeg har let ved at få sammenhæng når jeg læser danske tekster", "Jeg forstår indholdet uden problemer når jeg læser danske tekster" og "Jeg forstår alle ord når jeg læser engelske tekster".
- Jo bedre eleverne vurderer at nedenstående udsagn passer, jo højere testresultat: "Jeg læser engelske tekster hurtigt og flydende", "Jeg har let ved at få sammenhæng når jeg læser engelske tekster", "Jeg forstår indholdet uden problemer når jeg læser engelske tekster".

2.2 Test, trinmål og resultater

I alt består testen af 79 spørgsmål grupperet som 10 opgaver. Tabel 1 viser opgavetyperne, fordelingen af spørgsmålene og det samlede testresultat for hver af de 10 opgaver. Svarfordelingen på de enkelte spørgsmål fremgår af bilag 3 til rapporten fra Gallup.

Tabel 1

Antal spørgsmål, gennemsnitlig testscore og spredning fordelt på de 10 øvelser

	Antal spørgs-mål	Andel rigtige svar				Spredning
Opgave		***Gennemsnit***	*25% (1. kvartil)*	*50% (median)*	*75% (4. kvartil)*	*Std. afvigelse*[2]
1. Lytteøvelse "South Dinkley"	4	**0,93**	1	1	1	0,19
2. Lytteøvelse "What are their jobs"	7	**0,76**	0,71	0,86	0,86	0,21
3. Lytteøvelse "An American friend"	6	**0,55**	0,33	0,50	0,67	0,25
4. Sproglig kompetence 1	4	**0,91**	1	1	1	0,19
5. Sproglig kompetence 2	4	**0,66**	0,50	0,75	0,75	0,25
6. Sproglig kompetence 3	5	**0,55**	0,20	0,60	0,80	0,32
7. Sproglig kompetence 4	12	**0,49**	0,33	0,50	0,67	0,24
8. Læseforståelse "Which story?"	16	**0,77**	0,63	0,88	1	0,28
9. Sproglig kompetence 5	5	**0,51**	0,20	0,60	0,80	0,34
10. Sproglig kompetence "Working in a family"	16	**0,46**	0,19	0,50	0,75	0,31

Dette afsnit gør rede for indholdet i de 10 opgaver, og bagefter relateres opgaverne og testresultaterne til de gældende trinmål. Det er vigtigt at være opmærksom på at denne test ikke er designet med henblik på de danske trinmål. Danske trinmål er udtryk for hvad eleverne almindeligvis kan og ved efter henholdsvis 5., 7. og 9. klassetrin. Testen kommer alligevel rundt om mange væsentlige sider af målbeskrivelsen for 9. klassetrin, men afdækker ikke elevernes totale engelskkompetence. Den produktive del af trinmålene er svagt repræsenteret i testen – både i form af det mundtlige som i sagens natur ikke eksisterer, og det skriftlige der kun forekommer i små delvist

[2] *Standardafvigelsen er et udtryk for det gennemsnitlige udsving i forhold til middeltallet. Det vil sige at hvis middeltallet er 90% og standardafvigelsen er 1%, så er de afvigelser der er, gennemsnitligt 1%.*

reproducerende forløb. Og endelig skal det bemærkes at CKF-området kultur- og samfundsforhold ikke er synligt i testen.

2.2.1 Lytte- og forstå færdigheder

- Opgave 1 er en praktisk orienteret øvelse i generel lytteforståelse. Eleverne skal afkode dagligdags eksakte informationer ved bl.a. at stedfæste forskellige lokaliteter i et bymiljø.
- Opgave 2 er en lytteøvelse i helhedsforståelse. Ud fra en række små situationer skal eleverne afkode, hvilke job de forskellige personer har. Eleverne skal udnytte forskellige lydmæssige stimuli i form af situation, tale, lydkulisse og andet.
- Opgave 3 er en lytteøvelse i detailforståelse. Eleverne skal nærlytte efter eksakte oplysninger i en telefonbesked. Oplysningerne kommer kun en gang, og eleverne skal notere de konkrete oplysninger ned i form af navne, adresser, telefonnumre osv.

Det er værd at bemærke at opgave 1 og 2 i deres form i det væsentlige relaterer sig til trinmål efter 5. klassetrin:

- *forstå sætninger og udtryk anvendt i forbindelse med nære og genkendelige emner som familie og dagligdag, skole, dyr, fritid, ferier og højtider.*

Og trinmål efter 7. klassetrin:

- *forstå tilstrækkeligt for at kunne udføre almindelige handlinger i dagligdags situationer*
- *forstå hovedindholdet af lyd- og billedmedier om centrale emner.*

Især de svage elever har her også brug for at anvende strategiske færdigheder som beskrevet i trinmål efter 7. klassetrin:

- *gætte kvalificeret i forbindelse med lytning og læsning.*

Desuden testes i et vist omfang i trinmål efter 9. klasse:

- *forstå talt engelsk om kendte og ukendte emner fra dagligdagen.*

Overordnet kan det konkluderes at en del af lytteøvelsen med hensyn til niveau ligger væsentligt under målene for 9. klassetrin, og at eleverne kun i et mindre omfang testes i de relevante trinmål efter 9. klasse.
Opgave 3 afdækker kompetencer som beskrevet i trinmål efter 9. klasse:

- *forstå hovedindholdet af lyd- og billedmedier, hvor forskellige sociale og regionale sproglige varianter forekommer, når emnerne er genkendelige*

- *vælge lyttestrategier i forhold til en situation, herunder lytte efter hovedindhold og lytte efter væsentlige detaljer*
- *abstrahere fra en udtale, der adskiller sig fra den vante.*

I opgave 1 og 2 klarer eleverne sig godt med henholdsvis 93 % og 76 % rigtige svar, mens de klarer sig betydeligt dårligere i opgave 3 hvor niveauet svarer til målene for 9. klasse. Her er gennemsnittet 55 % rigtige svar.

2.2.2 Sproglig kompetence

Opgaverne 4-7 relaterer sig primært til målene for sprog og sprogbrug

- Opgave 4 tester den elementære grammatik med vægt på sætningsbygning, orddannelse og ordenes bøjning.
- Opgave 5 tester den elementære grammatik med vægt på faste vendinger og sætningsbygning.
- Opgave 6 består i at eleverne skal fuldføre en række små sætninger med et svar der passer både med hensyn til sætningsbygning og indhold. Opgaven indeholder elementer af fri skriftlig fremstilling.
- Opgave 7 tester ud fra nogle situationelle tekster tidsdannelsen og verbernes bøjningsformer, herunder uregelmæssige verber.

Opgaverne relaterer sig til følgende trinmål efter 7. klassetrin:

- *anvende en viden om centrale grammatiske områder, især ordklasser, ental og flertal og tidsangivelse ved hjælp af verbernes former, når fokus er på den grammatiske form.*

Og efter 9. klassetrin:

- *anvende viden om centrale grammatiske områder, især ordklasser, ordstilling, verbernes former og funktioner, når fokus er på den sproglige form*
- *anvende retstavning og tegnsætning så præcist, at meningen bliver tilstrækkelig tydelig.*

I deres form går opgaverne fra multiple choice til opgaver hvor eleverne i et vist omfang selv skal producere udtryk. Indholdsmæssigt bevæger opgaverne sig fra det funktionelle med vægt på det indholdsmæssige mod stigende krav til hvad der kan opfattes som formelle færdigheder, herunder uregelmæssige verber og selvstændig sprogproduktion. Fra opgave 4 til 7 er der også stigende krav til elevernes evne til at genkalde sig faste vendinger.

Overordnet kan man konkludere at de danske elever klarer sig godt når vægten ligger på det funktionelle, men når det kommer til mere formelle færdigheder, og når eleverne selv skal producere udtryk, falder antallet af rigtige svar markant. I opgave 4 er antallet af rigtige svar 91%, mens det i opgave 7 er 49 %.

2.2.3 Læseforståelse

- Opgave 8 tester primært overblikslæsning, dvs. læsestrategierne skimming og skanning. Eleverne skal afgøre hvilket avisudklip et givet udsagn tilhører.

Opgaverne relaterer sig til følgende trinmål efter 9. klassetrin:

- *læse, forstå og referere hovedindholdet af skrevne tekster i dagligdags sprog inden for mange forskellige genrer og inden for genkendelige emner og problemstillinger*
- *uddrage og anvende informationer fra forskellige medier og informationskilder inden for genkendelige emner og problemstillinger*
- *anvende læsestrategier, skimming og skanning, når store tekstmængder skal overskues, eller der søges efter information*
- *vælge læsestrategier i forhold til teksttype og situation, herunder at læse for at få oplevelse og information eller for at tilegne sig stof.*

Den gennemsnitlige elevscore på denne opgave er 77 %.

2.2.4 Sproglig kompetence – integrerede færdigheder

- I opgave 9 skal eleverne færdiggøre en dialog. Ud fra konteksten skal eleverne indsætte ord efter eget valg. Opgaven tester sætningsopbygning, faste vendinger og en smule skriftlig udtryksfærdighed i form af en udfyldningsopgave.

- Opgave 10 er en åben indsætningsopgave der tester læseforståelse, elevernes viden om ords betydning, ordforråd, faste vendinger, sætningsopbygning samt orddannelse og -bøjning. Eleverne skal udfylde tomme felter med ord der passer til både kontekst og syntaks.

Opgave 9 tester elevernes evne til at afkode en situation både indholdsmæssigt og situationelt og derefter vælge den rigtige sproglige form, mens opgave 10 stiller krav om både indholdsmæssig og sproglig afkodning af sammenhænge. Begge opgaver tester CKF-området sprog og sprogbrug. Derudover fokuserer opgave 9 på sprogtilegnelse og opgave 10 på kommunikative færdigheder.

Opgave 9 afspejler følgende elementer i trinmål efter 9. klassetrin:

- *udtrykke sig hensigtsmæssigt inden for almindeligt forekommende sociale omgangsformer*
- *udtrykke sig uformelt mundtligt og skriftligt*
- *afpasse stilen efter modtager, situation og teksttype*
- *anvende et tilstrækkeligt og forholdsvis præcist ordforråd inden for gængse emneområder og problemstillinger*
- *anvende synonymer eller omskrivninger, når ordforrådet ikke er tilstrækkeligt*
- *anvende en grundlæggende viden om faste vendinger og kulturbundne udtryk inden for områder, der kan føre til misforståelser*
- *anvende viden om centrale grammatiske områder, især ordklasser, ordstilling, verbernes former og funktioner, når fokus er på den sproglige form*
- *anvende retstavning og tegnsætning så præcist, at meningen bliver tilstrækkelig tydelig*
- *vælge læsestrategier i forhold til teksttype og situation, herunder at læse for at få oplevelse og information eller for at tilegne sig stof.*

Opgave 10 relaterer sig til følgende trinmål efter 9. klassetrin:

- *læse, forstå og referere hovedindholdet af skrevne tekster i dagligdags sprog inden for mange forskellige genrer og inden for genkendelige emner og problemstillinger*
- *uddrage og anvende informationer fra forskellige medier og informationskilder inden for genkendelige emner og problemstillinger*
- *udtrykke oplevelser, følelser og viden i en sammenhængende, skriftlig form*
- *udtrykke sig uformelt mundtligt og skriftligt*
- *afpasse stilen efter modtager, situation og teksttype*
- *anvende en basisviden om gængse teksters opbygning*
- *anvende et tilstrækkeligt og forholdsvis præcist ordforråd inden for gængse emneområder og problemstillinger*
- *anvende synonymer eller omskrivninger, når ordforrådet ikke er tilstrækkeligt*
- *anvende en grundlæggende viden om faste vendinger og kulturbundne udtryk inden for områder, der kan føre til misforståelser*
- *anvende viden om centrale grammatiske områder, især ordklasser, ordstilling, verbernes former og funktioner når fokus er på den sproglige form*
- *anvende retstavning og tegnsætning så præcist, at meningen bliver tilstrækkelig tydelig.*

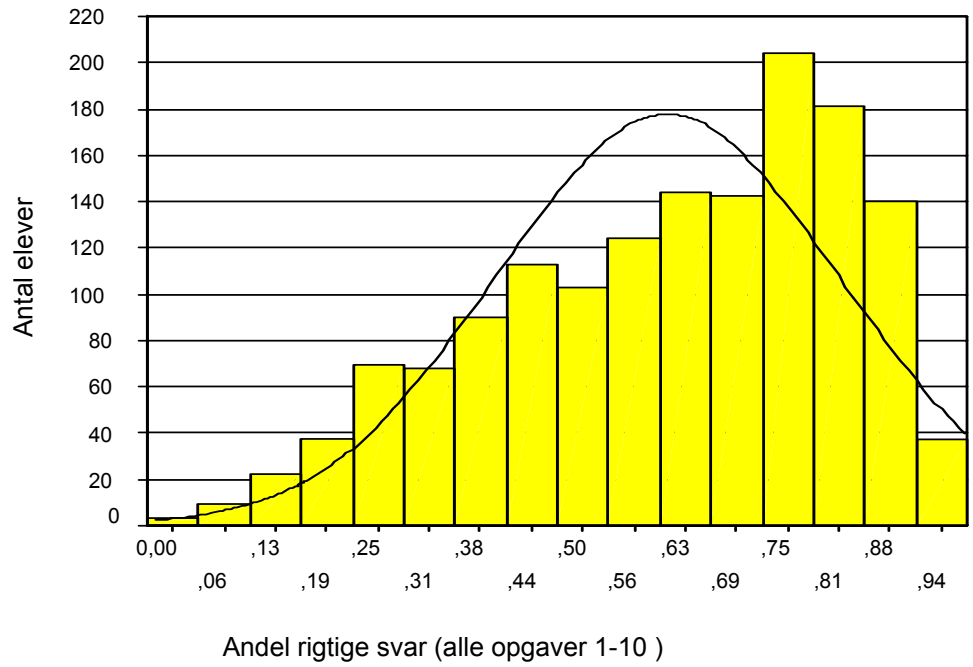
I opgave 9 der primært tester området sprog og sprogbrug er procenten for rigtige svar 51. Opgave 10 er en test der viser mange integrerede færdigheder, og på den måde afspejler den bredest elevernes kunnen. I den opgave klarer eleverne sig dårligst med 46 % rigtige svar.

2.3 Spredning i elevgruppen

Histogrammet i figur 2 viser at eleverne mest typisk har scoret 70-80 % rigtige i testen som helhed. Som følge heraf ses det af figuren at fordelingen i forhold til den indlagte normalfordelingskurve er markant forskubbet mod højre.

Figur 2

Histogram over den samlede testscore (opgave 1-10)

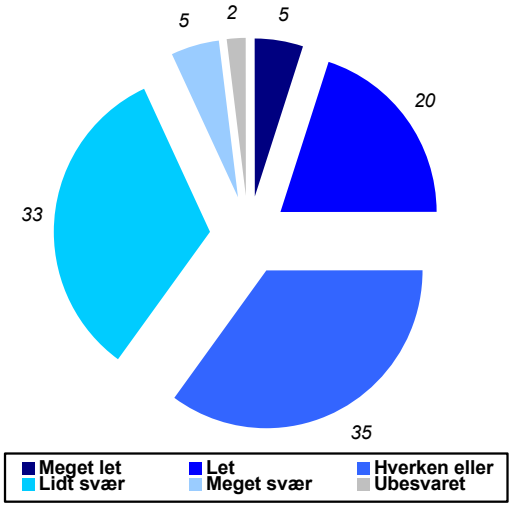
Fordelingen i elevernes resultater viser på den ene side en tendens til at der blandt eleverne er en gruppe i bunden som klarer sig meget dårligt og derved trækker det samlede resultat væsentligt ned. Samtidig kan det konstateres at ingen elever placerer sig helt i toppen med testresultater med 96-100 % rigtige.

2.4 Elevernes vurderinger

I forlængelse af testen blev eleverne bedt om at vurdere testens sværhedsgrad. Svarfordelingen er vist i figur 3.

Figur 3

Elevernes vurdering af prøvens sværhedsgrad

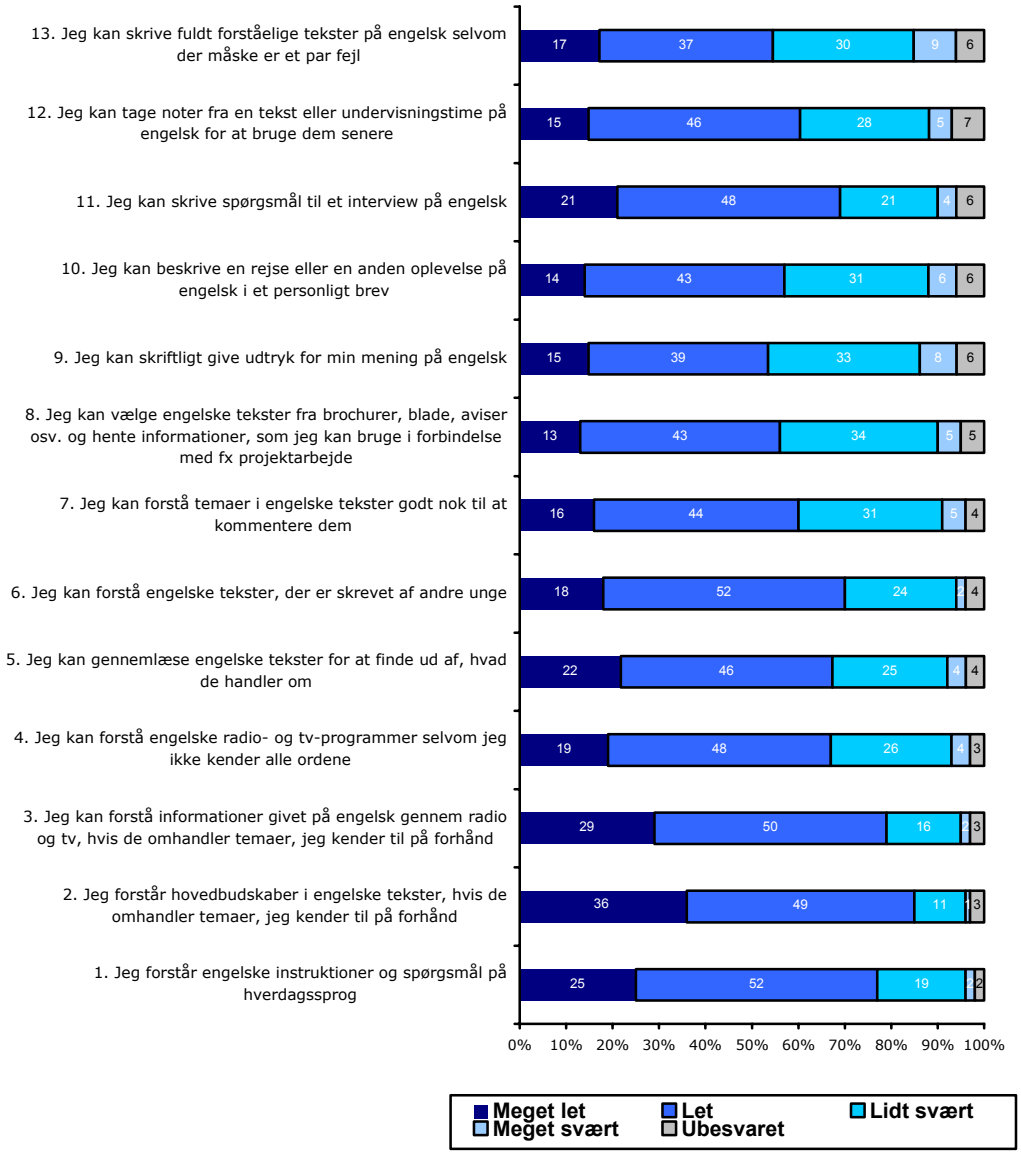

Undersøgelsen siger ikke noget om hvilke opgaver eleverne har fundet henholdsvis lette og svære, men beder eleverne forholde sig til testen som helhed. 38 % vurderer at testen er lidt svær eller meget svær, mens 25 % vurderer at den er let eller meget let. 35 % placerer sig i midten ved at tilkendegive at testen hverken er svær eller let. Svarene er således meget blandede og vanskelige at tolke, fx kan man ikke vide om så mange finder testen forholdsvis svær fordi den rummer opgavetyper eleverne ikke er vant til, eller det skyldes manglende kompetence. I forhold til testresultatet, hvor ingen er helt i top kan man undre sig over at 25 % har fundet testen er let eller meget let.

Udover at bedømme testens sværhedsgrad blev eleverne bedt om at tage stilling til 13 udsagn der alle dækker et eller flere aspekter af deres bedømmelse af egne engelskkundskaber. De enkelte udsagn med tilhørende svarfordelinger fremgår af figur 4.

Figur 4

Elevernes vurdering af egne engelskkundskaber

Figuren viser en tendens til at eleverne især vurderer to opgavediscipliner som svære. Det drejer sig for det første om skriftlige discipliner hvor det handler om at skrive sammenhængende tekster. Således er der mellem 37 og 41 % af eleverne der vurderer disciplinerne beskrevet i udsagn 9, 10 og 13 som lidt eller meget svære. Skriftlige discipliner hvor der skal skrives i kort form, fx noter eller spørgsmål, vurderes af betydeligt færre elever som svært. Den anden opgavedisciplin der vurderes som lidt eller meget svær af 39 % af eleverne er at udvælge tekster og informationer til brug for fx projektarbejde.

De discipliner som flest elever vurderer som let eller meget let, er alle discipliner hvor det drejer sig om at forstå informationer/hovedbudskaber/instruktioner/spørgsmål, dvs. læseforståelse og lytte-forståelse. Mellem 67 og 85 % vurderer således disciplinerne beskrevet i udsagn 1, 2, 3, 4, 5 og 6 som lette eller meget lette. Udsagn 7 handler også om læseforståelse, men den skiller sig ud fra de andre discipliner af den type ved dreje sig om forståelse af temaer. Der er færre elever, nemlig 60 %, der vurderer denne disciplin som let eller meget let.

Hvis man tolker elevernes selvvurdering sådan at de generelt vurderer det de ofte gør og lykkes med som forholdsvis let, og det de har mindre erfaring eller problemer med i dagligdagen som svært, spejler elevernes vurdering i nogen grad undervisningen. Denne undersøgelse afdækker ikke om det forholder sig sådan, men elevernes selvvurdering giver anledning til at dykke dybere ned i undervisningens indhold og metoder og ad den vej identificere eventuelle sammenhænge, jf. evalueringsrapporten "Engelsk i grundskolen – om indhold, organisering og vilkår", der kan læses på www.eva.dk.

3 Metode

3.1 Målgruppe, stikprøve og dataindsamling

Målgruppen for undersøgelsen er elever i 9. klasse på tilfældigt udvalgte grundskoler dog ikke kommunale og amtskommunale specialklasser. I alt blev 102 tilfældigt udvalgte skoler kontaktet – heriblandt både folkeskoler, efterskoler og frie grundskoler. De udvalgte skoler modtog information om undersøgelsen i august 2002 og blev i den forbindelse bedt om at oplyse Gallup om hvor mange 9. klasser skolen havde i skoleåret 2002/2003. Ifølge EVA's lovgrundlag er folkeskolerne forpligtet til at deltage i evalueringer gennemført af EVA, mens det er frivilligt for frie grundskoler og efterskoler. De folkeskoler der ikke i første omgang reagerede på henvendelsen fra EVA, blev kontaktet telefonisk. Efter dette var der seks folkeskoler der ikke deltog enten fordi de ikke var en del af målgruppen eller af andre årsager. Desuden valgte en efterskole og fire frie grundskoler at de ikke ville deltage i undersøgelsen. De 91 skoler havde tilsammen flere elever i de udvalgte 9. klasser end det antal elever der skulle deltage i undersøgelsen (1.500). Således deltog 91 af de 102 udvalgte skoler i undersøgelsen.

På de skoler der har mere end én 9. klasse, valgte Gallup på baggrund af skolernes oplysninger tilfældigt hvilken af skolens 9. klasser der skulle deltage i undersøgelsen. Gallup udsendte undersøgelsesmateriale til de 91 deltagende skoler med returkuverter til det udfyldte materiale. Skolerne gennemførte undersøgelsen i løbet af uge 44-45 2002. For elevernes vedkommende foregik det i en lektion under overværelse af en anden lærer end klassens engelsklærer. Alle 91 medvirkende skoler gennemførte testen og returnerede materialet til Gallup inden for den fastlagte tidsramme. De 91 skoler havde tilsammen 1.561 elever i de udvalgte 9. klasser. Af dem har 1.486 gennemført undersøgelsenhvilket svarer til en svarandel på 95 %. To skoler returnerede ikke lærerspørgeskemaet, så den del af undersøgelsen bygger på 89 besvarelser. I henhold til Gallups kvalitetsforeskrifter er der skabt sikkerhed for at elever og lærere der har deltaget i undersøgelsen, er anonyme.

3.2 Usikkerhed, skævhed og validitet

I stikprøveundersøgelser er resultaterne altid forbundet med en usikkerhed. Usikkerheden afhænger af hvor mange respondenter der er involveret i den konkrete svarfordeling, og af hvor store

svarandele der er tale om. I denne undersøgelse er stikprøven på 1.486 9. klasseelever ud af 55.000 mulige. Stikprøvens størrelse betyder at undersøgelsens usikkerhed er lille for elevdelen.

Hvad angår lærerdelen betyder den meget lille stikprøve at der er stor usikkerhed. Denne del af undersøgelsen kan derfor ikke tillægges den samme vægt som elevdelen. Det lave antal deltagende lærere er et vilkår der er indbygget i undersøgelsens design, jf. afsnit 2.1 om forklaringsfaktorer.

De tilgængelige data giver mulighed for at sammenligne stikprøven og populationen på elevdelen i forhold til skoletype, skolestørrelse (antal elever i alt), geografi (øst/vest for Storebælt) og køn. Ved sammenligningen undersøges det om der er tale om systematisk skævhed. Med systematisk skævhed i stikprøven menes at delgrupper i stikprøven er lavere eller højere repræsenteret end andre delgrupper og dermed vil indgå med mindre eller større vægt i undersøgelsen end de burde.

Sammenligningen på skoletype viser at folkeskoleeleverne er svagt overrepræsenteret i stikprøven, mens efterskoleeleverne er kraftigt underrepræsenteret. Der er imidlertid ikke signifikant[3] forskel på den gennemsnitlige testscore for hverken folkeskolerne eller efterskolerne i forhold til den samlede gennemsnitlige testscore. Det vurderes derfor at henholdsvis overrepræsentationen af folkeskoleelever og underrepræsentationen af efterskoleelever er uden betydning for datas repræsentativitet.

Stikprøven er desuden skæv på dimensionen øst/vest for Storebælt. Den gennemsnitlige testscore er imidlertid stort set ens for de to grupper, og derfor vurderes denne skævhed heller ikke at udgøre noget repræsentativitetsproblem.

Skoler med over 500 elever har et signifikant højere testgennemsnit end de øvrige skoler. Gennemsnittet for denne gruppe skoler er 64 % rigtige mod et gennemsnit på 60 % rigtige for alle skoler. Gruppen af skoler med over 500 elever er overrepræsenteret i stikprøven. En vejning af data i forhold til dette ville sænke det samlede testgennemsnit en anelse, men da man i den internationale analyse har valgt ikke at veje data, er samme linje fulgt i den danske del.

Hvad angår kønsfordelingen er 50,7 % af testens deltagere drenge. Det svarer til andelen af drenge blandt alle elever i 9. klasse.

[3] Når man sammenligner delgrupper i undersøgelsen er man generelt interesseret i om der er så store forskelle mellem grupperne at det ikke blot kan skyldes en tilfældighed. I så fald er der tale om forskelle i statistisk terminologi.

Validitet er et spørgsmål om, hvorvidt man reelt får svar på det, man søger belyst. Den engelsktest der indgår i undersøgelsen består af to opgavedele der til sammen afdækker elevernes læse- og lyttefærdigheder og sproglige kompetence gennem afkrydsningsopgaver, udfyldningsdialoger og lytteopgaver. Elevernes evne til at formulere sig mundtligt bliver ikke testet. Der er således tale om en afdækning af elevernes engelskkundskaber på et begrænset område og ikke deres samlede kundskaber, jf. afsnit 2.2 om test, trinmål og resultater. Resultaterne skal læses med dette forbehold in mente.